बुद्ध्या विचिन्तयामास वीराः केन निपातिताः । नैषां शस्त्रप्रहारोऽस्ति पदं नेहास्ति कस्यचित् ।
भूतं महदिदं मन्ये भ्रातरो येन मे हताः । एकाग्रं चिन्तयिष्यामि पीत्वा वेत्स्यामि वा जलं ।
स्यात्तु दुर्य्योधनेनेदमुपांशुविहितं कृतं । गान्धारराजरचितं सततं जिह्मबुद्धिना ।
यस्य कार्य्यमकार्य्यं वा सममेव भवत्युत । कस्तस्य विश्वसेद्वीरो दुष्कृतेरकृतात्मनः । १७३१०
अथ वा पुरुषैर्गूढैः प्रयोगोऽयन्दुरात्मनः । भवेदिति महाबुद्धिर्ब्बहुधा तदचिन्तयत् ।
तस्यासीन्नविषेणेदमुदकं दूषितं यथा । मृतानामपि चैतेषां विकृतं नैव जायते ।
मुखवर्णाः प्रसन्ना मे भ्रातॄणामित्यचिन्तयत् । एकैकशश्चौघबलानिमान् पुरुषसत्तमान् ।
कोऽन्यः प्रतिसमासेत कालान्तकयमादृते । एतेन व्यवसायेन तत्तोयं व्यवगाढवान् । गाहमानश्च तत्तोयमन्तरीक्षात् स शुश्रुवे ।
॥ यक्ष उवाच ॥ अहं बकः शैवलमत्स्यभक्षो नीता मया प्रेतवशं तवानुजाः । त्वं पञ्चमो भविता राजपुत्र न चेत् प्रश्नान् पृच्छतो व्याकरोषि । १७३१५
मा तात साहसं कार्षीर्म्मम पूर्ब्बपरिग्रहः । प्रश्नानुक्त्वा तु कौन्तेय ततः पिव हरस्व च ।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ रुद्राणां वा वसूनां वा मरुतां वा प्रधानभाक् । पृच्छामि को भवान् देवो नैतच्छकुनिना कृतं ।
हिमवान् पारिपात्रश्च विन्ध्यो मलय एव च । चत्वारः पर्व्वताः केन पातिता भूरितेजसः । अतीव ते महत् कर्म्म कृतञ्च बलिनाम्बर ।
यान्न देवा न गन्धर्ब्बा नासुराश्च न राक्षसाः । विषहेरन् महायुद्धे कृतं ते तन्महाद्भुतं ।
न ते जानामि यत् कार्य्यं नाभिजानामि काङ्क्षितं । कौतूहलं महज्जातं साध्वसञ्चागतं मम । १७३२०
येनास्म्युद्विग्नहृदयः समुत्पन्नशिरोज्वरः । पृच्छामि भगवंस्तस्मात् को भवानिह तिष्ठति ।
॥ यक्ष उवाच ॥ यक्षोऽहमस्मि भद्रन्ते नास्मि पक्षी जलेचरः । मयैते निहताः सर्व्वे भ्रातरस्ते महौजसः ।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततस्तामशिवां श्रुत्वा वाचं स परुषाक्षरां । यक्षस्य ब्रुवतो राजन्नुपक्रम्य तदा स्थितः ।
विरूपाक्षं महाकायं यक्षं तालसमुच्छ्रयं । ज्वलनार्कप्रतीकाशमधृष्यं पर्व्वतोपमं ।
वृक्षमाश्रित्य तिष्ठन्तं ददर्श भरतर्षभः । मेघगम्भीरनादेन तर्ज्जयन्तं महास्वनं । १७३२५
॥ यक्ष उवाच ॥ इमे ते भ्रातरो राजन् वार्य्यमाणा मयाऽसकृत् । बलात्तोयं जिहीर्षन्तस्ततो वै मृदिता मया ।
न पेयमुदकं राजन् प्राणानिह परीप्सता । पार्थ मा साहसं कार्षीर्म्मम पूर्ब्बपरिग्रहः । प्रश्नानुक्त्वा तु कौन्तेय ततः पिव हरस्व च ।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ न चाहं कामये यक्ष तव पूर्ब्बपरिग्रहं । कामं नैतत् प्रशंसन्ति सन्तो हि पुरुषाः सदा ।
यदात्मना स्वमात्मानं प्रशंसेत् पुरुषर्षभ । यथाप्रज्ञन्तु ते प्रश्नान् प्रतिवक्ष्यामि पृच्छ मां ।
॥ यक्ष उवाच ॥ किं स्विदादित्यमुन्नयति के च तस्याभितश्चराः । कश्चैनमस्तं नयति कस्मिंश्च प्रतितिष्ठति । १७३३०
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ ब्रह्मादित्यमुन्नयति देवास्तस्याभितश्चराः । धर्म्मश्चास्तं नयति च सत्ये च प्रतितिष्ठति ।
॥ यक्ष उवाच ॥ केन स्वित् श्रोत्रियो भवति केन स्विद्विन्दते महत् । केन स्विद्द्वितीयवान् भवति राजन् केन च बुद्धिमान् ।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ श्रुतेन श्रोत्रियो भवति तपसा विन्दते महत् । धृत्या द्वितीयवान् भवति बुद्धिमान् वृद्धसेवया ।
॥ यक्ष उवाच ॥ किंब्राह्मणानां देवत्वं कश्च धर्म्मः सतामिव । कश्चैषां मानुषो भावः किमेषामसतामिव ।